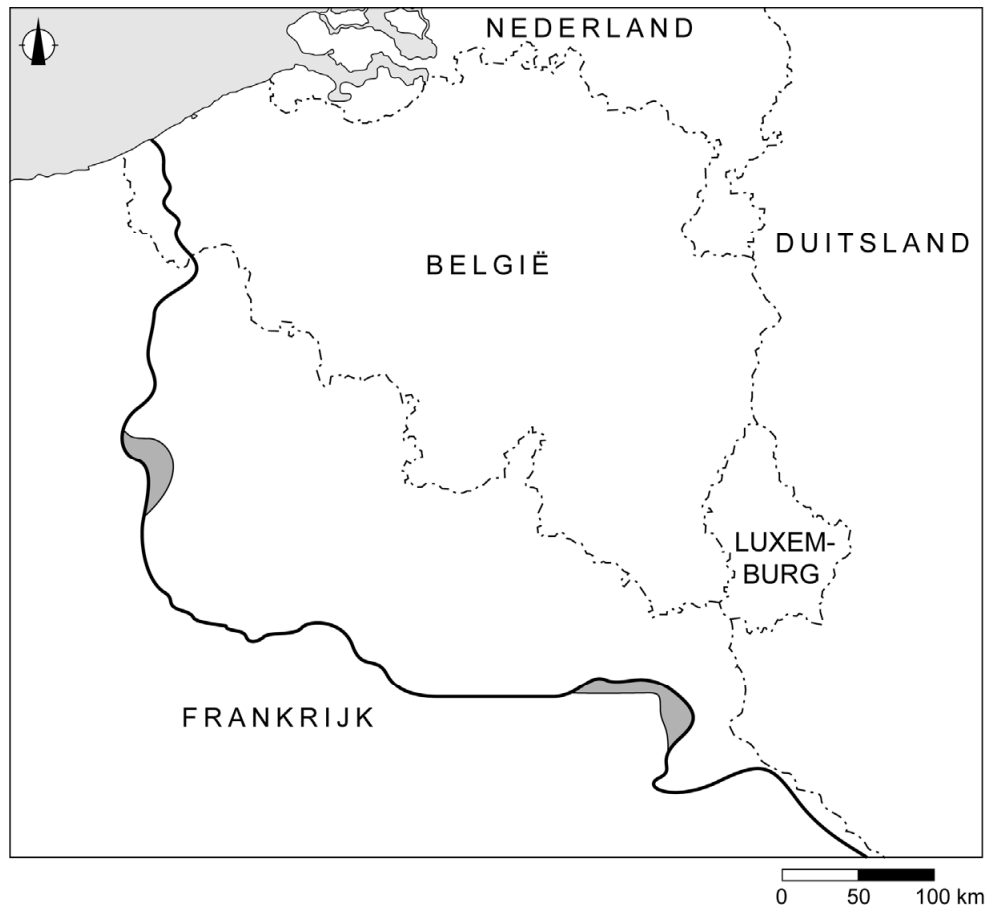

bron 6

De frontlijn in 1915 en 1916:

Toelichting

De grijze gebieden geven de verschuiving van de frontlijn in 1915 en 1916 weer.

bron 7

Twee uitspraken van Duitse militairen uit de laatste weken van de Eerste Wereldoorlog (1918):

uitspraak 1

De vijand blijft steeds maar nieuwe troepen aanvoeren. De situatie voor ons leger verslechtert met de dag. Daarom moeten we de strijd nu echt stoppen, om zo het Duitse volk en zijn bondgenoten nutteloze slachtoffers te besparen. Elke dag dat we doorvechten sterven duizenden van onze dappere soldaten.

uitspraak 2

Verraders in ons vaderland, aangevoerd door egoïstische onruststokers, maken misbruik van de geallieerde opmars. Zij proberen te voorkomen dat onze legers aan het front nog bevoorraad worden, om ervoor te zorgen dat we de oorlog verliezen.

bron 8

Uit een toespraak van de Amerikaanse president over een nieuwe organisatie (1919):

Van deze organisatie zullen zowel de militair sterke landen als de militair zwakke landen lid worden. Duitsland mag voorlopig nog geen lid worden. De deelnemende landen beloven dat zij bij ruzie met een ander land nooit zomaar oorlog gaan voeren. Zo wordt de kans op oorlog veel kleiner.

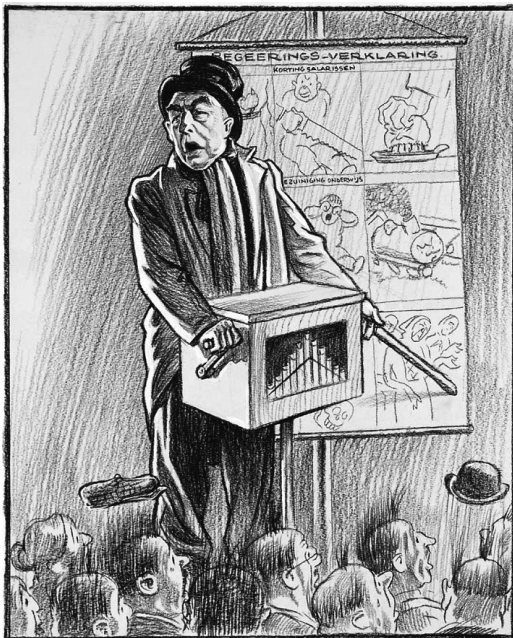
bron 9

Een herinnering van een Duitse vrouw aan het jaar 1923:

Mijn oom en tante hadden een drogisterij, waar ik en mijn zus in de herfstvakantie hielpen. Hier kwamen elke dag miljarden aan bankbiljetten binnen en later biljoenen. Wij gingen met deze enorme bedragen om alsof het niets was. Mijn vader kreeg op een gegeven moment dagelijks zijn salaris uitbetaald. Hij kwam dan tussen de middag thuis met een koffer vol bankbiljetten.

bron 10

Een politieke tekening met als titel *Colijn als zanger van het droevige lied* (1933):

Toelichting

De man met de hoed is Colijn. Hij bespeelt een draaiorgel.

Op de poster achter Colijn staat:

Regeringsverklaring: verlaging salarissen, bezuinigen onderwijs.

bron 11

Een dagboekfragment van een Duitse vrouw getrouwd met een Joodse man (1935):

Vandaag zijn onze burgerrechten aan stukken gescheurd. Voor mijn man voelt het of hij een vreemdeling is in zijn eigen land. We mogen de Duitse vlag niet meer ophangen en we moeten onze huishoudelijke hulp ontslaan. Als mijn dochter zou trouwen met een niet-Joodse man, belanden ze beiden in de gevangenis. Onze dochter wordt buitengesloten, geminacht en waardeloos gemaakt.

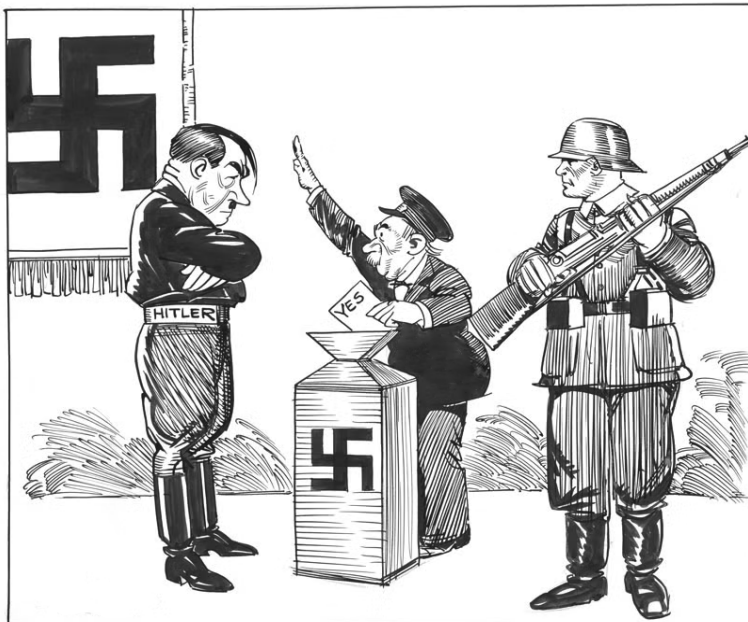
bron 12

Een herinnering van een Duitse man in nazi-Duitsland:

In de tweede klas, bij de lessen over politiek, moesten we elke week een tekening maken over de vraag 'Wat hebben we aan de Führer te danken?' Ik herinner me dat ik altijd stapels munten tekende, en fabrieksschoorstenen, en een ploeg. En dan een spandoek met de tekst 'Dit danken we aan onze Führer'.

bron 13

Een Britse politieke prent over een referendum in Duitsland (1936):

Toelichting

De man links is Hitler. De man in het midden is een Duitse kiezer. Op het stembiljet staat 'ja'.

bron 14

Een beschrijving van gebeurtenissen in Duitsland:

Toen bekend werd dat Hitler de Duitse regering ging leiden, marcheerde 's avonds een groep leden van de knokploeg van Hitler voor het huis langs waar hij verbleef. Deze gebeurtenis werd later dat jaar nagespeeld door leden van dezelfde knokploeg met camera's erbij, zodat de filmbeelden in het bioscoopjournaal aan de Duitse bevolking konden worden getoond. In de film leek het alsof het om veel meer aanhangers ging dan in werkelijkheid het geval was.

bron 15

Een Italiaanse briefkaart uit 1941:

Toelichting

Van links naar rechts staan drie werelddelen aangegeven: Afrika, Europa en Azië.

Op de achtergrond zijn de vlaggen van Italië, Duitsland en Japan te zien. Op de helmen van de soldaten die worden weggeschopt, is de Britse vlag te zien.